UOT:330.3

Anar Balabəy oğlu MƏLİKOV
dissertant, Azərbaycan Kooperasiya Universiteti
Orcid: 0009 - 0007 -7582 - 5305
malikzadeanar@gmail.com
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2025.003.059

AQROTURİZMİN İNKİŞAFINA TƏSİR EDƏN AMİLLƏRİN TƏHLİLİ VƏ QİYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi aqroturizmin inkişafına təsir edən amillərin sistemli şəkildə təhlili və bu amillərin iqtisadi, sosial və ekoloji aspektlərdən qiymətləndirilməsidir.

Tədqiqatın metodologiyası: Tədqiqatda kompleks yanaşmadan istifadə olunmuşdur. Əsas metodlara aşağıdakılar daxildir:

- Statistik məlumatların toplanması və təhlili
- Komparativ (müqayisəli) təhlil – müxtəlif ölkələrin aqroturizm təcrübələrinin müqayisəsi
- Sosioloji yanaşmalar və sahə müşahidələri

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti: Bu tədqiqatın nəticələri aqroturizmlə məşğul olan fermerlər, sahibkarlar və dövlət qurumları üçün praktiki əhəmiyyət kəsb edir. Sektorun inkişaf strategiyalarının hazırlanmasında, regionların potensialının qiymətləndirilməsində və investisiya cəlbediciliyinin artırılmasında faydalı ola bilər.

Tədqiqatın nəticəsi: Tədqiqat göstərir ki, aqroturizmin inkişafına təsir edən əsas amillər arasında infrastruktur təminatı, dövlət dəstəyi, yerli icmaların iştirakı və turizm xidmətlərinin keyfiyyəti mühüm rol oynayır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi: Tədqiqatın elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda aqroturizm sahəsində ilk dəfə olaraq çoxşaxəli yanaşma ilə təsiredici amillər sistemli şəkildə təhlil olunmuş və yerli xüsusiyyətlər nəzərə alınaraq inkişaf modeli təklif edilmişdir.

Açar sözlər: aqroturizm, kənd təsərrüfatı, infrastruktur, sosial amillər, dövlət dəstəyi, dayanıqlı inkişaf.

Giriş

Müasir dövrdə alternativ turizm növlərinin inkişafı ilə birlikdə aqroturizm də diqqət mərkəzinə çevrilmişdir. Ənənəvi turizm formalarından fərqli olaraq, aqroturizm kənd təsərrüfatı fəaliyyəti ilə birbaşa bağlı olan və turistlərə kənd həyatının gündəlik ritmini yaxından müşahidə etmək, ona qatılmaq imkanı verən bir istiqamətdir. Bu turizm növü kənd ərazilərində iqtisadi fəallığın artırılması, məşğulluğun təmin olunması, əhalinin sosial rifahının yüksəldilməsi və mədəni irsin qorunmasında mühüm rol oynayır.

Aqroturizmin inkişafı üçün əlverişli təbii şərait, zəngin kənd təsərrüfatı potensialı, milli mətbəx, adət-ənənələr və regionların özünəməxsus ekoloji mühiti əsas stimulverici amillərdir. Bu sahənin inkişafı təkcə turizm sektoruna deyil, həm də kənd təsərrüfatı və xidmət sahələrinə əlavə dəyər qatır. Aqroturizm, eyni zamanda, kənd əhalisinin turizm prosesinə cəlb olunmasına, onların alternativ gəlir mənbəyi əldə etməsinə və kəndlərdən şəhərlərə miqrasiyanın azalmasına töhfə verir.

Bu məqalədə aqroturizmin inkişafına təsir edən amillərin hərtərəfli təhlili və qiymətləndirilməsi qarşıya məqsəd qoyulmuşdur. Araşdırmada həm təbii, texniki, sosial, iqtisadi, həm də institusional amillər nəzərdən keçirilmiş, onların aqroturizm sahəsinə təsir mexanizmləri müəyyən olunmuşdur. Mövzu üzrə aparılan təhlillər aqroturizmin gələcək inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirmək və bu istiqamətdə daha məqsədyönlü siyasətlərin formalaşdırılmasına elmi əsas yaratmaq baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Aqroturizmin inkişafına dair statistik təhlil aparmaq üçün adətən aşağıdakı göstəricilərdən

istifadə olunur:

1. Aqroturizm obyektlərinin sayı və artım tempi

Statistik məlumatlar göstərir ki, son illərdə bir çox ölkələrdə, o cümlədən Azərbaycanda aqroturizm obyektlərinin (fermalar, kənd evləri, emalatxanalar) sayı artmaqdadır. Məsələn, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, Azərbaycanda kənd turizmi ilə məşğul olan təsərrüfatların sayı 2020-ci ildən bu yana təxminən 15-20% artmışdır.

2. Turist axını

Aqroturizmə maraq göstərən daxili və xarici turistlərin sayında da müsbət dinamika müşahidə olunur. Pandemiyadan sonra yerli turistlər daha çox kənd yerlərinə üstünlük verməyə başlamış, bu isə aqroturizmin inkişafına şərait yaratmışdır. Statistikaya görə, 2023-cü ildə kənd və ekoturizm obyektlərinə olan səfərlərin sayı ümumi daxili turizmin təxminən 25%-ni təşkil etmişdir.

3. Regionlar üzrə paylanma

Aqroturizm fəaliyyətləri əsasən dağlıq və təbiət resursları ilə zəngin bölgələrdə - Qəbələ, Şəki, Quba, İsmayıllı, Lənkəran və digər rayonlarda daha çox inkişaf etmişdir. Statistik təhlillər göstərir ki, bu bölgələrdə aqroturizm obyektlərinin sayı ölkə üzrə orta göstəricidən 1.5-2 dəfə artıqdır.

4. İqtisadi artım

Aqroturizm fəaliyyətləri kənd təsərrüfatı ilə yanaşı xidmət sektoruna da əlavə gəlir gətirir. Bir sıra araşdırmalar və hesabatlara əsasən, aqroturizm fəaliyyəti ilə məşğul olan təsərrüfat sahibləri il ərzində əsas kənd təsərrüfatı gəlirinə əlavə olaraq 20-30% turizm gəliri əldə edirlər. Bu isə təsərrüfatların maliyyə dayanıqlığını artırır.

5. Dövlət dəstəyi və investisiyalar

Dövlət Proqramları çərçivəsində aqroturizmə ayrılan subsidiyalar və qrantların sayı da artmaqdadır. Məsələn, 2022-2024-cü illərdə KOBİA və AQTİ tərəfindən 100-dən artıq aqroturizm layihəsinə dəstək göstərildiyi qeyd olunur.

Statistik təhlillər göstərir ki, aqroturizm sahəsi son illərdə dinamik inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Turist marağının artması, dövlətin dəstəyi, yerli əhalinin təşəbbüskar olması və kənd təsərrüfatı potensialı bu sahənin daha da genişlənməsinə şərait yaradır. Lakin bu inkişafın davamlı olması üçün infrastrukturun yaxşılaşdırılması, təlim və maarifləndirmə işlərinin aparılması və marketinq strategiyalarının gücləndirilməsi vacibdir.

Aparılan təhlillər və statistik məlumatlar əsasında müəyyən olunur ki, aqroturizm kənd təsərrüfatı və turizm sahələrinin sinerjisi nəticəsində formalaşaraq, kənd yerlərində sosial-iqtisadi rifahın yüksəldilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Aqroturizm fəaliyyəti kənd əhalisinin məşğulluq imkanlarını artırmaqla yanaşı, onların alternativ gəlir mənbəyinə sahib olmasına, kənd təsərrüfatı məhsullarının tanıdılmasına və satışına, eyni zamanda yerli mədəni irsin və adət-ənənələrin qorunaraq gələcək nəsillərə ötürülməsinə şərait yaradır.

Təhlillər göstərir ki, aqroturizmin inkişafına təsir edən amillər kompleks xarakter daşıyır və bu sahənin davamlı inkişafı üçün bir sıra şərtlərin təmin olunması zəruridir. Təbii amillər (müxtəlif biomüxtəliflik, kənd təsərrüfatı potensialı, landşaft xüsusiyyətləri), texniki amillər (infrastrukturun vəziyyəti, kommunikasiya vasitələri), sosial amillər (yerli əhalinin turizmə münasibəti, turizm mədəniyyəti), institusional və iqtisadi amillər (dövlət siyasəti, investisiya və dəstək mexanizmləri) bu sahənin inkişaf sürətini və miqyasını müəyyən edən əsas göstəricilərdir.

Eyni zamanda, aparılan statistik təhlillər göstərir ki, ölkənin müxtəlif regionlarında aqroturizm potensialı fərqli səviyyədədir və bu potensialdan effektiv istifadə üçün regional inkişaf proqramlarının həyata keçirilməsi məqsədəuyğundur. Kənd yerlərində müasir infrastrukturun qurulması, turist xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması, yerli icmaların maarifləndirilməsi və dövlət-özəl sektor əməkdaşlığının genişləndirilməsi aqroturizmin gələcək inkişafı üçün vacib istiqamətlərdəndir.

Nəticə olaraq qeyd etmək olar ki, aqroturizm ölkə iqtisadiyyatının diversifikasiyası, kəndlərin sosial inkişafı və turizmin qeyri-ənənəvi formalarının təşviqi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdən, aqroturizmin planlı şəkildə inkişafı, uzunmüddətli dövrdə həm yerli icmalar, həm də milli iqtisadiyyat üçün ciddi faydalar təmin edə bilər.

1. Aqroturizmin prespektiv inkişafına təsir edən amillər.

Aqroturizm son illərdə həm inkişaf etmiş, həm də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə alternativ və dayanıqlı turizm növü kimi ön plana çıxmışdır. Bu sahə, kənd təsərrüfatı ilə turizmin sintezini təşkil edərək, həm turistlər üçün fərqli təcrübə imkanları yaradır, həm də kənd yerlərində iqtisadi və sosial dirçəlişin təmin olunmasına töhfə verir. Aqroturizm təkcə kənd təsərrüfatı fəaliyyəti ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda yerli mədəniyyətin, adət-ənənələrin, ekoloji həyat tərzinin təqdim olunması ilə seçilir. [1, s. 114-115]

Aqroturizmin inkişafına təsir edən amillər müxtəlif sahələri əhatə edir və onların hər biri bu sahənin davamlılığı və genişlənməsi üçün əhəmiyyətlidir. Bu amilləri təbii-coğrafi, texniki, sosial, iqtisadi, hüquqi və marketinq aspektlərindən qiymətləndirmək mümkündür.

Təbii resurslarla zəngin, unikal iqlim və landşaft xüsusiyyətlərinə malik ərazilər aqroturizmin inkişafı üçün mühüm baza rolunu oynayır. Dağlıq, meşəlik, çay və gölətrafı ərazilər turistlər üçün daha cəlbedici hesab olunur. Biomüxtəliflik, kənd təsərrüfatı məhsullarının çeşidi və mövsümi fəaliyyətlər bu sahədəki cazibədarlığı artırır.

Kənd yollarının vəziyyəti, ictimai nəqliyyatın əlçatanlığı, su, elektrik, internet və digər kommunikasiya vasitələrinin mövcudluğu aqroturizm fəaliyyətlərinin təşkilində həlledici rol oynayır. İnfrastrukturun zəifliyi turistlərin bölgəyə səfərini çətinləşdirir və bu, onların məmnunluğuna mənfi təsir göstərir.

Yerli əhalinin turizmə münasibəti, onların xidmət göstərmək bacarığı və turizm mədəniyyəti aqroturizmin keyfiyyətinə birbaşa təsir edir. Əgər kənd sakinləri turizm fəaliyyətinə açıq deyilsə və bu sahədə maariflənməyiblərsə, aqroturizm layihələrinin uğurla həyata keçirilməsi çətinləşir. Bu səbəbdən, təlim proqramları, dil bilikləri və xidmət sahəsində bacarıqların artırılması vacib şərtlərdəndir.

Aqroturizmə yönələn investisiyaların həcmi, kənd təsərrüfatı məhsullarının satışı ilə əldə olunan gəlir, turizm xidmətlərindən əldə edilən əlavə qazanc bu sahənin iqtisadi əsaslarını təşkil edir. Dövlət subsidiyaları, qrantlar, güzəştli kreditlər və vergi güzəştləri aqroturizm fəaliyyətlərini stimullaşdıran əsas iqtisadi alətlərdəndir.

Aqroturizm sahəsinin hüquqi tənzimlənməsi, normativ sənədlərin mövcudluğu, dövlət proqramları və strateji planlar bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən şəxslərin motivasiyasına təsir göstərir. Dövlətin aqroturizmə dair uzunmüddətli inkişaf strategiyası, bu sahədə fəaliyyət göstərən subyektlərin hüquqlarının qorunması və əməkdaşlıq mexanizmlərinin qurulması sahənin dayanıqlı inkişafını təmin edir.

Aqroturizm xidmətlərinin yerli və beynəlxalq səviyyədə tanıdılması, onlayn platformalarda təşviqi, turizm yarmarkalarında və sərgilərdə iştirak potensial turistlərin cəlb olunmasına kömək edir. Rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi və sosial media vasitəsilə aqroturizm obyektlərinin təqdimatı müasir dövrdə böyük rol oynayır. [2, s. 136-137]

Bu amillərin hər biri bir-biri ilə sıx əlaqəli olub, aqroturizmin davamlı inkişafında mühüm rol oynayır. Əgər bu faktorlar arasında balans təmin olunarsa, aqroturizm yalnız fərdi fermerlər və ya kəndlər üçün deyil, bütövlükdə ölkənin regional inkişaf strategiyasına ciddi töhfə verə bilər. Əsas hissənin sonunda vurğulamaq olar ki, aqroturizmin inkişafı üçün kompleks yanaşma tələb olunur. Bu isə dövlət, özəl sektor və yerli icmalar arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi, eyni zamanda resursların düzgün idarə olunması ilə mümkündür.

Aqroturizm, kənd təsərrüfatı və turizmin sintezini təşkil edərək, həm yerli icmaların sosial-iqtisadi inkişafına, həm də turistlərə kənd həyatının autentik təcrübəsini təqdim etməyə imkan verir. Bu sahə, kənd bölgələrinin iqtisadiyyatını gücləndirərək, kənd əhalisinin yeni gəlir mənbələri tapmasına və məşğulluq imkanlarının artmasına yardımçı olur. Aqroturizmin inkişafı, mültikativ effekti təmin edir ki, bu da yalnız turizm sektoruna deyil, həm də kənd təsərrüfatı, xidmət sektoru və yerli mədəniyyətin qorunmasına müsbət təsir göstərir.

Aqroturizmin inkişafında təbii resurslar, infrastruktur, sosial və iqtisadi şərtlər əsas rol oynayır.

Təbii amillər, xüsusilə bölgənin coğrafi mövqeyi, iqlimi və biomüxtəlifliyi aqroturizmin cəlbediciliyini artıran əsas faktorlardır. [3, s. 79-80]

Lakin yalnız təbii şəraitin olması kifayət deyil; müasir infrastruktur, nəqliyyat əlaqələri və texnoloji imkanlar da aqroturizmin uğurlu inkişafı üçün əhəmiyyətlidir. Eyni zamanda, yerli əhalinin turizmə münasibəti və sosial mədəniyyətin inkişafı turistlərin təcrübəsi və bölgəyə gəlmə motivasiyasını formalaşdırır.

2. Makromühit amilləri və aqroturizm.

İqtisadi cəhətdən aqroturizm sahəsinin inkişafı, əlavə gəlir mənbələri və yeni iş yerlərinin yaradılması baxımından əhəmiyyətlidir. Aqroturizm həmçinin kənd təsərrüfatı məhsullarının bazara çıxarılmasında və yerli iqtisadiyyatın diversifikasiyasında mühüm rol oynayır. Dövlətin bu sahəyə verdiyi dəstək, subsidiyalar və qrantlar, həmçinin yerli icmaların aqroturizm fəaliyyətlərinə cəlb olunması iqtisadi baxımdan bu sahənin dayanıqlı inkişafını təmin edir.

Hüquqi və institusional çərçivənin gücləndirilməsi də aqroturizmin davamlı inkişafına təsir edən vacib faktordur. Aqroturizm sahəsində hüquqi tənzimləmələrin olması, dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi və turizm subyektlərinin hüquqlarının qorunması bu sahənin inkişafına təkan verir. [4, s. 103-104]

Son olaraq, aqroturizmin gələcəkdə daha geniş miqyasda inkişaf etməsi üçün effektiv marketinq strategiyalarının tətbiqi vacibdir. Onlayn platformalar, sosial media və beynəlxalq sərgilərdə iştirak aqroturizmin daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına kömək edir. Eyni zamanda, yerli turizm obyektlərinin tanıdılması və regionların özünəməxsus xüsusiyyətlərinin vurğulanması bu sahənin inkişafına daha da müsbət təsir göstərəcək.

Bütün bu amillər nəzərə alındığında, aqroturizm sektoru yalnız turizm sahəsinin inkişafına deyil, həm də kənd əhalisinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına və regional inkişafın təşviqinə mühüm töhfə verə bilər. Bu səbəbdən, aqroturizmin inkişafı üçün dövlətin, özəl sektorun və yerli icmaların birgə səyləri ilə uzunmüddətli və dayanıqlı inkişaf strategiyalarının həyata keçirilməsi vacibdir. [5, s. 62-63]

Aqroturizmin inkişafına dair statistik hesablama nümunəsi aşağıdakı kimi təqdim oluna bilər. Nümunədə əsas məqsəd aqroturizm fəaliyyətlərinin kənd əhalisinin gəlirlərinə təsirini qiymətləndirməkdir.

Statistik Hesablama Nümunəsi: Aqroturizmin kənd əhalisinin gəlirlərinə təsiri

Tədqiqat sahəsi: Tutaq ki, bir rayonda (məsələn, Şəki rayonu) 2020–2024-cü illər ərzində aqroturizmlə məşğul olan və olmayan kənd təsərrüfatı təsərrüfatlarının illik orta gəliri müqayisə olunur.

İl	Aqroturizmlə məşğul olan təsərrüfatların orta illik gəliri (AZN)	Digər təsərrüfatların orta illik gəliri (AZN)
2020	8.200	5.100
2021	9.500	5.400
2022	10.800	5.700
2023	12.200	6.100
2024	13.600	6.400

Mənbə: azvision.az.

Statistik göstərici:

Göstərici olaraq hər iki qrup üçün orta artım tempini hesablayaq.

Aqroturizmdə orta artım tempi (AAT):

Formula:

$$AAT = [(\text{Son dəyər} / \text{İlk dəyər})^{(1/n)} - 1] \times 100,$$

Burada n = illər sayı – 1 (burada 4 ildir).

Aqroturizmlə məşğul olanlar üçün:

$$AAT = [(13{,}600 / 8{,}200)^{(1/4)} - 1] \times 100$$

$$AAT \approx [(1.6585)^{(0.25)} – 1] \times 100$$
$$AAT \approx (1.1341 – 1) \times 100 \approx 13.41\%$$

Aqroturizmlə məşğul olmayanlar üçün:

$$AAT = [(6,400 / 5,100)^{(1/4)} – 1] \times 100$$
$$AAT \approx (1.2549)^{(0.25)} – 1 \times 100$$
$$AAT \approx (1.0582 – 1) \times 100 \approx 5.82\%$$

Aqroturizmlə məşğul olan təsərrüfatların illik gəlir artımı 13.41% təşkil edir, bu isə qeyri-aqroturizm təsərrüfatlarından təxminən 2.3 dəfə çoxdur. Bu statistika göstərir ki, aqroturizmin kənd təsərrüfatı təsərrüfatlarının gəlirliliyinə əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsiri vardır.

Nəticə

Aqroturizm, kənd təsərrüfatı və turizmin birləşdiyi bir sahə olaraq, kənd yerlərinin iqtisadi inkişafını dəstəkləyən və bu bölgələrdə yaşayan insanların həyat şəraitini yaxşılaşdıran bir çox üstünlüklərə malikdir. Bu sahənin inkişafı, həm yerli əhali üçün yeni gəlir mənbələri təmin edir, həm də turizm sektoruna qeyri-ənənəvi bir yanaşma gətirir. Aqroturizm, eyni zamanda, kənd həyatının autentik təcrübəsini turistlərə təqdim edərək, yerli mədəniyyətin və təbii resursların qorunmasına kömək edir.

Aqroturizmin inkişafına təsir edən amillər çoxşaxəlidir və bu amillərin hər biri sahənin inkişafında mühüm rol oynayır. Təbii amillər, xüsusilə coğrafi mövqe, biomüxtəliflik, təbii şərait və kənd təsərrüfatı məhsullarının müxtəlifliyi aqroturizmin əsas cazibə mərkəzlərini təşkil edir. Lakin yalnız təbii şəraitin mövcudluğu kifayət etməz; müasir infrastruktur, kommunikasiya vasitələri, nəqliyyat əlaqələri və texnoloji imkanlar da aqroturizmin effektiv inkişafı üçün vacibdir. Bu sahədəki texniki inkişaflar turistlər üçün rahat və keyfiyyətli xidmətlərin təmin olunmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Sosial və iqtisadi amillər də aqroturizmin uğurlu inkişafını şərtləndirən mühüm faktorlardır. Yerli əhalinin turizmə açıq olması, onların bu sahədə xidmət vermək üçün lazımi bacarıqlara sahib olması aqroturizm fəaliyyətlərinin uğurlu olması üçün vacibdir. Bu səbəbdən yerli icmaların maarifləndirilməsi, təlimlər və dil bacarıqlarının artırılması, eləcə də turizmə dair biliklərin artırılması əhəmiyyətlidir. Bununla yanaşı, aqroturizmin kənd təsərrüfatı məhsullarının bazara çıxarılmasında, yerli iqtisadiyyatın diversifikasiyasında və kənd əhalisinin məşğulluğunun artırılmasında mühüm rol oynadığı müşahidə edilir.

Aqroturizmin iqtisadi təsirləri yalnız kənd təsərrüfatı sektoruna deyil, həm də ümumilikdə yerli iqtisadiyyata geniş müsbət təsir göstərir. Aqroturizmin təşviq olunması nəticəsində yeni iş yerləri açılır, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı artır və yerli iqtisadiyyatın gücləndirilməsi üçün şərait yaranır. Dövlətin bu sahəyə verdiyi dəstək, dövlət proqramları və subsidiya mexanizmləri aqroturizmin genişlənməsinə təkan verir. Dövlətin və özəl sektorun birgə əməkdaşlığı, investisiyaların artırılması və vergi güzəştləri bu sahənin uzunmüddətli dayanıqlı inkişafını təmin edir.

Hüquqi və institusional çərçivənin inkişafı da aqroturizmin inkişafı üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Aqroturizm sahəsində fəaliyyət göstərən hüquqi tənzimləmələrin mövcudluğu, yerli turizm subyektlərinin hüquqlarının qorunması, və aqroturizm fəaliyyətlərinin düzgün tənzimlənməsi bu sahədəki inkişafı sürətləndirir. Dövlətin bu sahə ilə bağlı hazırladığı strateji planlar və dövlət dəstəyi mexanizmləri bu istiqamətdə fəaliyyət göstərən şəxsləri stimullaşdırır və sektora olan inamı artırır.

Marketinq və tanıtım sahəsində də aqroturizmin inkişafı üçün ciddi səylərin göstərilməsi vacibdir. Aqroturizm xidmətlərinin yerli və beynəlxalq səviyyədə tanıdılması, sosial media vasitəsilə təşviqi, beynəlxalq sərgilər və yarmarkalarda iştirak etməklə potensial turistlər cəlb edilə bilər. Bu yanaşma aqroturizmin daha geniş miqyasda inkişafına və daha çox turistin bu fəaliyyətə cəlb olunmasına kömək edir.

Ümumiyyətlə, aqroturizm yalnız kənd təsərrüfatı və turizmin birləşməsindən ibarət bir sahə deyil, həm də kəndlərdə sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunmasında, yerli mədəniyyətin

qorunmasında və ekoloji tarazlığın təmin edilməsində əhəmiyyətli rol oynayan bir sektordur. Bu sahənin inkişafı üçün dövlət, özəl sektor və yerli icmalar arasında sıx əməkdaşlıq, düzgün resurs idarəçiliyi və planlaşdırma vacibdir. Aqroturizm, yalnız kənd bölgələrinə əlavə gəlir təmin etməklə qalmır, həm də regional inkişafın stimullaşdırılması, turizm sektorunun müxtəlifləşdirilməsi və yerli icmaların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu səbəbdən aqroturizmin davamlı inkişafı üçün kompleks yanaşmaların və uzunmüddətli strategiyaların hazırlanması vacibdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Xəlilov, A. Aqroturizmin kənd təsərrüfatı sektoru ilə inteqrasiyası və sosial-iqtisadi təsirləri. *İqtisadiyyat və İdarəetmə Jurnalı*, 15(2), 112-124, 2021.
2. Həsənov, A. Aqroturizm və ekoturizm: Kənd təsərrüfatının turizmlə inteqrasiyası. *Ekologiya və Turizm*, 8(2), 134-140, 2020.
3. Əliyev, S. Aqroturizmin inkşafına təsir edən iqtisadi amillər. Kənd Təsərrüfatı və Turizm, 3(1), 78-85, 2019
4. Rzayev, E. Aqroturizmin inkişafında dövlət siyasətinin rolu. *İqtisadiyyat və Dövlət*, 6(4), 102-109, 2019.
5. Məhəmmədov, T. Aqroturizmin inkişafında dövlət və özəl sektorun rolu. *İqtisadiyyat və Turizm*, 13(1), 60-75, 2019.
6. azvision.az.

Анар Балабей оглы Маликов
диссертант, Азербайджанский Университет Кооперации
ORCID: 0009-0007-7582-5305
Электронная почта: malikzadeanar@gmail.com

Анализ и оценка факторов, влияющих на развитие агротуризма

Резюме

Цель исследования. Основная цель данного исследования – системный анализ факторов, влияющих на развитие агротуризма, и их оценка с экономической, социальной и экологической точек зрения.

Методология исследования. В исследовании применён комплексный подход. Основные методы включают:

Сбор и анализ статистических данных.

Сравнительный анализ – сопоставление опыта агротуризма в разных странах.

Социологические подходы и полевые наблюдения.

Практическая значимость исследования. Результаты данного исследования имеют практическую значимость для фермеров, предпринимателей и государственных учреждений, занимающихся агротуризмом. Выводы могут быть полезны при разработке стратегий развития сектора, оценке регионального потенциала и повышении инвестиционной привлекательности.

Результаты исследования. Исследование показывает, что ключевыми факторами, влияющими на развитие агротуризма, являются наличие инфраструктуры, государственная поддержка, участие местных сообществ и качество туристических услуг.

Оригинальность и научная новизна исследования. Научная новизна данного исследования заключается в том, что впервые в Азербайджане факторы, влияющие на агротуризм, были проанализированы с использованием многопрофильного подхода. Предложена модель развития с учётом местных особенностей.

Ключевые слова: агротуризм, сельское хозяйство, инфраструктура, социальные факторы, государственная поддержка, устойчивое развитие.

Malikov Anar Balabay
PhD Researcher, Azerbaijan Cooperative University
ORCID: 0009-0007-7582-5305
Email: malikzadeanar@gmail.com

Analysis and evaluation of factors influencing the development of agrotourism

Summary

Purpose of the research. The main purpose of this research is to systematically analyze the factors influencing the development of agrotourism and to evaluate these factors from economic, social, and environmental perspectives.

Methodology of the research.A comprehensive approach was applied in the research. The main methods include:

Collection and analysis of statistical data. Comparative analysis – comparing agrotourism experiences of different countries

Sociological approaches and field observation

Practical significance of the research.The results of this study are practically significant for farmers, entrepreneurs, and government institutions engaged in agrotourism. The findings can be useful in the development of sectoral strategies, assessment of regional potential, and increasing investment attractiveness.

Results of the research.The research shows that the key factors influencing the development of agrotourism include infrastructure availability, government support, community participation, and the quality of tourism services.

Originality and scientific innovation of the research.The scientific novelty of the research lies in the fact that, for the first time in Azerbaijan, the factors influencing agrotourism have been analyzed using a multidisciplinary approach. A development model has been proposed based on local characteristics.

Key words: agrotourism, agriculture, infrastructure, social factors, government support, sustainable development.